

Léirmheasanna agus gearáin

Má bhíonn iarrthóir míshásta tar éis próiseas roghnúcháin, leagtar amach sa Chód Cleachtais na meicníochtaí athbhreithnithe agus achomhairc atá ar fáil dóibh.

Féadfaidh iarrthóirí athbhreithniú a iarraidh ar chinneadh a rinneadh le linn an phróisis, faoi Alt 7 den Chód, nó féadfaidh siad gearán a dhéanamh faoin bpróiseas féin, faoi Alt 8 den Chód.

Iarratais ar athbhreithniú (Neamhfhoirmeálta Cuid 7)

Má bhíonn iarrthóir míshásta le cinneadh a rinneadh le linn próisis roghnúcháin, má chreideann sé/sí gur ar bhonn faisnéise mícheart a rinneadh é nó nár leanadh den nós imeachta doiciméadaithe sin, féadfaidh siad athbhreithniú a iarraidh faoi Alt 7 den Chód. Féadfar an cinneadh a fhreaschur má fhaightear amach go raibh sé mícheart.

Gearáin (alt 8)

Má cheapann iarrthóir go raibh an próiseas roghnúcháin éagórach agus gur sháraigh sé an Cód Cleachtais, féadfaidh sé nó sí gearán a dhéanamh faoin bpróiseas faoi Alt 8 den Chód. Má fhaightear amach go raibh an roghnú éagórach, ní fhreaschuirfear an cinneadh. Mar sin féin, féadfar athruithe a dhéanamh ar an bpróiseas chun a chinntiú nach dtarlóidh sárú arís.

Iarratais ar athbhreithniú (alt 7)

Má bhíonn iarrthóir míshásta le cinneadh a rinneadh le linn próisis roghnúcháin, má chreideann sé/sí gur ar bhonn faisnéise mícheart a rinneadh é nó nár leanadh den nós imeachta doiciméadaithe sin, féadfaidh siad athbhreithniú a iarraidh faoi Alt 7 den Chód.

Déanann an comhlacht poiblí a dhéanann an ceapachán athbhreithnithe. Tá dhá chéim sa phróiseas athbhreithnithe, neamhfhoirmiúil agus foirmiúil. De ghnáth láimhseálfar iarratas ar athbhreithniú go neamhfhoirmiúil ar dtús.

Athbhreithniú neamhfhoirmiúil

Ní mór d'iarrthóir athbhreithniú neamhfhoirmiúil a iarraidh laistigh de chúig lá oibre tar éis dó an cinneadh bunaidh a chur in iúl dó. Má tharla earráid, tabharfaidh sé seo am don chomhlacht poiblí beart ceartaitheach a dhéanamh gan moill a chur ar an gceapachán. Níl sé d'oibleagáid ar chomhlacht poiblí, áfach, stop a chur le próiseas roghnúcháin má iarrtar athbhreithniú air.

Ar iarratas a fháil, ceapfaidh an comhlacht poiblí athbhreithneoir neamhfhoirmiúil. Ba cheart gur duine é seo a bhfuil baint aige leis an bpróiseas roghnóireachta iomlán agus tuiscint mhaith air. Is gnách gur duine san aonad AD a bheidh i gceist leis seo.

D'fhéadfadh comhrá teileafóin nó cruinniú idir an t-athbhreithneoir agus an t-iarrthóir a bheith i gceist leis an gcéim athbhreithnithe neamhfhoirmiúil. Tabharfaidh sé seo deis dóibh:

- Pléigh níos mine cén fáth a gcreideann siad go raibh an cinneadh mícheart
- Labhair faoi na nósanna imeachta a leanadh agus faoin eolas a measadh le linn an phróisis
- Déan machnamh ar cé acu an dóigh leis an iarrthóir go raibh an cinneadh mícheart, tar éis dó tuilleadh eolais a fháil

De bhun réamhscrúdaithe ar an bhfianaise atá ar fáil socróidh an t-athbhreithneoir ar cheart, ina thuairim féin, seasamh leis an gcinneadh bunaidh. Déanfaidh an comhlacht poiblí cinneadh ansin an gá aon ghníomh a dhéanamh.

Mura bhfuil iarrthóir sásta le toradh an athbhreithnithe neamhfhoirmiúil, féadfaidh sé/sí athbhreithniú foirmiúil a iarraidh. Ní mór d'iarrthóir an t-iarratas seo a dhéanamh laistigh de chúig lá oibre ó thoradh an athbhreithnithe neamhfhoirmiúil.

Athbhreithniú foirmiúil

Ní mór d'iarrthóir athbhreithniú foirmiúil a iarraidh laistigh de chúig lá oibre tar éis dó an cinneadh bunaidh a fháil. Má tá athbhreithniú neamhfhoirmiúil iarrtha acu cheana féin, ní mór dóibh athbhreithniú foirmiúil a iarraidh laistigh de chúig lá oibre ó thoradh an athbhreithnithe neamhfhoirmiúil.

Ceapfaidh an comhlacht poiblí athbhreithneoir foirmiúil ansin. Ba cheart gur duine neamhspleách é seo, gan aon bhaint aige leis an bpróiseas roghnóireachta. Déanfaidh siad scrúdú críochnúil ar an bhfaisnéis go léir atá ar fáil. Buailfidh siad freisin le comhaltaí an bhoird roghnúcháin, i gcás inarb ábhartha, chun gnéithe den phróiseas nó den chinneadh a rinneadh a phlé.

Cinnfidh an t-athbhreithneoir foirmiúil ar cheart seasamh leis an gcinneadh bunaidh. Tabharfar breac-chuntas ar an gcinneadh i scríbhinn agus eiseofar chuig an aonad AD é ar an gcéad dul síos. Déanfaidh an comhlacht poiblí cinneadh ansin an gá aon ghníomh breise a dhéanamh.

Ba chóir cóip de chinneadh foirmiúil an athbhreithneora, mar aon le haon fhaisnéis bhreise ar na chéad chéimeanna eile, a thabhairt don iarrthóir de réir mar is gá.

Frámaí ama

Is iad seo a leanas na frámaí ama chun athbhreithniú a iarraidh ar chomhlacht poiblí:

- Ní mór d'iarrthóirí athbhreithniú neamhfhoirmiúil a iarraidh laistigh **de chúig lá oibre** ón gcinneadh roghnúcháin
- Ní mór d'iarrthóirí athbhreithniú foirmiúil a iarraidh laistigh **de chúig lá oibre** ón gcinneadh athbhreithnithe neamhfhoirmiúil, nó deich lá oibre ón gcéad chinneadh roghnúcháin
- Ba chóir don chomhlacht poiblí an cinneadh athbhreithnithe foirmiúil a thabhairt d'iarrthóirí laistigh **de chúig lá oibre is fiche** tar éis a n-iarratas a fháil

Má dhéanann iarrthóir gearán lasmuigh de na tréimhsí ama seo, féadfar é a dhiúltú.

Tá na hamlínte atá leagtha amach sa Chód ceaptha mar threoir do chomhlachtaí poiblí. Glacann an Coimisiún leis agus tuigeann sé go mb'fhéidir nach bhfuil eagraíochtaí ag feidhmiú de réir na n-amanna cruinne seo agus go bhféadfaidh siad meicníochtaí agus próisis ghearáin a fhorbairt a oibríonn is fearr dá n-iarrthóirí agus dá riachtanais ghnó. Tá an Coimisiún ag súil, áfach, go mbeidh an deis ag gach iarrthóir teacht go tráthúil ar shásraí gearáin agus ar cheartas nádúrtha.

Ról an athbhreithneora (cuid 7)

Athbhreithneoir neamhfhoirmiúil

Nuair a fhaightear iarratas ar athbhreithniú, is é ról an athbhreithneora neamhfhoirmiúil a chinneadh an ndearnadh an cinneadh bunaidh, ina thuairim féin, go hiomchuí, ar bhonn faisnéise ceart agus i gcomhréir leis an nós imeachta doiciméadaithe.

Ní hé an ról atá ag an athbhreithneoir an t-iarrthóir a athmheasúnú nó a athmharcáil, ach a shuíomh ar tharla aon earráidí le linn aon chuid den phróiseas roghnúcháin.

Ba cheart go mbeadh an t-athbhreithneoir neamhfhoirmiúil ina dhuine a raibh dlúthbhaint aige leis an bpróiseas roghnóireachta agus eolas maith air, ach nach raibh baint dhíreach aige nó aici leis an bpróiseas cinnteoireachta. De ghnáth is ball den aonad AD a bheidh i gceist, a bhí páirteach in eagrú an phróisis.

Scrúdú deasc den chuid is mó atá san athbhreithniú neamhfhoirmiúil ar aon eolas atá ar fáil go héasca. Ba cheart go mbeadh scrúdú ar chomhad earcaíochta an iarrthóra san áireamh anseo. Ag brath ar chineál an iarratais, d'fhéadfadh go n-áireofaí leis seo (ach níl sé teoranta dó) na nithe seo a leanas:

- Nósanna imeachta inmheánacha
- Fógra poist
- Treoir eisiithe d'iarrthóirí
- Nótaí agallaimh
- Leatháin scórála
- Meicníochtaí measúnaithe
- Treoir eisiithe do chomhaltaí boird
- Foirmeacha iarratais
- Bileoga marcála/aiseolais

Nóta - ní hé ról an athbhreithneora neamhfhoirmiúil an t-iarrthóir a athmheasúnú nó a athmharcáil. Is é ról an athbhreithneora a shuíomh, de bhun na faisnéise atá ar fáil, an measann sé/sí: 1. Ar leanadh i gceart na nósanna imeachta a leagadh amach don phróiseas roghnúcháin

2. Rinneadh an cinneadh bunaidh ar bhonn faisnéise cruinn agus iomlán

3. Rinneadh an cinneadh bunaidh go cuí

Ina theannta sin, meastar an t-athbhreithniú neamhfhoirmiúil a bheith ina bhealach chun faisnéis bhreise agus soiléiriú a sholáthar d'iarrthóirí ar an bpróiseas cinnteoireachta ina gcás. Déantar é seo chun cabhrú leo an cinneadh a rinneadh a thuiscint.

Maidir leis seo, d'fhéadfadh go mbeadh comhrá teileafóin nó cruinniú idir an t-athbhreithneoir neamhfhoirmiúil agus an t-iarrthóir i gceist leis an gcéim neamhfhoirmiúil. Tugann sé seo deis don léirmheastóir agus don iarrthóir:

- Pléigh níos mine cén fáth a gcreideann siad go raibh an cinneadh mícheart
- Labhair faoi na nósanna imeachta a leanadh agus faoin eolas a measadh le linn an phróisis
- Breithnigh an gceapann siad go raibh an cinneadh fós mícheart, tar éis dóibh tuilleadh eolais a fháil

Tar éis scrúdú a dhéanamh ar an bhfaisnéis ábhartha, eiseoidh an t-athbhreithneoir cinneadh ar an athbhreithniú neamhfhoirmiúil. Déanfaidh an t-athbhreithniú cinneadh maidir le seasamh leis an gcinneadh bunaidh nó gan seasamh. Ba chóir é seo a eisiúint i scríbhinn agus ba chóir go mbeadh míniú gairid mar thaca leis ar conas a baineadh amach é. Déanfaidh an tAonad Acmhainní Daonna cinneadh an athbhreithneora a mheas ar an gcéad dul síos. I gcás ina gcinnfidh athbhreithneoir neamhfhoirmiúil gan seasamh leis an gcinneadh bunaidh, ní mór don aonad AD cinneadh a dhéanamh maidir leis na chéad chéimeanna eile is cuí. Ní féidir céimeanna den sórt sin a chinneadh ach amháin ar bhonn cás ar chás, ach d'fhéadfadh go n-áireofaí leo:

- Earráidí riaracháin/cuntasaíochta a cheartú
- Marcáil/láithriú painéil a cheartú de bhun earráidí
- An bord roghnúcháin a thionól arís de bhun faisnéise a cailleadh

Ina dhiaidh sin, ba chóir cóip den chinneadh neamhfhoirmiúil a eisiúint chuig an iarrthóir ón aonad AD, lena n-áirítear faisnéis bhreise ar na chéad chéimeanna eile, nuair is cuí.

Athbhreithneoir foirmiúil

Nuair a fhaightear iarratas ar athbhreithniú foirmiúil, is é ról an athbhreithnitheora foirmiúil a chinneadh arís an measann sé/sí go ndearnadh an cinneadh bunaidh go cuí, ar bhonn faisnéise ceart agus de réir nós imeachta doiciméadaithe.

Cosúil leis an neamhfhoirmiúil, ní hé ról an athbhreithneora foirmiúil an t-iarrthóir a athmheasúnú nó a athmharcáil, ach a fháil amach ar tharla aon earráidí le linn an phróisis roghnúcháin. Ba cheart go mbeadh an t-athbhreithneoir foirmiúil neamhspleách go hiomlán ar an bpróiseas roghnúcháin.

De ghnáth is duine eile laistigh den eagraíocht a bheidh i gceist leis seo, lasmuigh den aonad AD/comórtas, a bhfuil tuiscint aige ar earcaíocht agus ar roghnúchán agus ar riachtanais an Chóid Chleachtais. I gcásanna áirithe, is duine aonair lasmuigh den eagraíocht a bheidh sna hathbhreithneoirí foirmeálta.

Scrúdú níos cruinne a bheidh san athbhreithniú foirmiúil ar an bhfaisnéis ábhartha ar fad atá ar fáil. Cé go n-athróidh an scrúdú áirithe ó chás go cás, is dócha go n-áireoidh athbhreithnithe foirmiúla:

- Cruinniú leis an ngearánach
- Cruinniú le comhaltaí boird roghnóireachta
- Cruinniú le baill ábhartha den aonad AD
- Scrúdú ar chomhad earcaíochta an iarrthóra
- Scrúdú ar na nósanna imeachta atá i bhfeidhm chun tacú leis an bpróiseas

Ag brath ar chineál an iarratais, d'fhéadfadh go n-áireofaí (ach gan a bheith teoranta do) na doiciméid a mheastar:

- Nósanna imeachta inmheánacha
- Fógra poist
- Treoir eisiúcháin d'iarrthóirí
- Nótaí agallaimh
- Leatháin scórála
- Meicníochtaí measúnaithe
- Treoir eisiúcháin do chomhaltaí boird
- Foirmeacha iarratais
- Bileoga marcála/aiseolais

Nóta - ní hé ról an athbhreithnitheora foirmiúil an t-iarrthóir a athmheasúnú nó a athmharcáil. Is é ról an athbhreithneora a fháil amach, de bhun na faisnéise atá ar fáil, cibé an measann siad:

1. Leanadh i gceart na nósanna imeachta a leagadh amach don phróiseas roghnúcháin
2. Rinneadh an cinneadh bunaidh ar bhonn faisnéise cruinn agus iomlán
3. Rinneadh an cinneadh bunaidh go cuí

Tar éis scrúdú a dhéanamh ar an bhfaisnéis ábhartha ar fad eiseoidh an t-athbhreithneoir cinneadh ar an athbhreithniú foirmiúil. Déanfaidh an t-athbhreithneoir cinneadh maidir le seasamh leis an gcinneadh bunaidh nó gan seasamh.

Ba cheart an cinneadh foirmiúil athbhreithnithe a eisiúint i scríbhinn agus ba cheart go mbeadh faisnéis mhionsonraithe mar thaca leis ina leagtar amach:

- Bunús an iarratais ar athbhreithniú
- Conas a cuireadh an próiseas athbhreithnithe i gcrích
- Gach eolas ábhartha curtha san áireamh
- An cinneadh foirmiúil
- An bonn ar ar thángthas ar an gcinneadh

Déanfaidh an tAonad Acmhainní Daonna cinneadh an athbhreithneora a mheas ar an gcéad dul síos. Sa chás go bhfuil cinneadh déanta ag athbhreithneoir foirmiúil gan seasamh leis an gcinneadh bunaidh, ní mór don aonad AD cinneadh a dhéanamh maidir leis na chéad chéimeanna cuí eile. Ní féidir céimeanna den sórt sin a chinneadh ach amháin ar bhonn cás ar chás, ach d'fhéadfadh go n-áireofaí leo:

- Earráidí riaracháin/cuntasaíochta a cheartú
- Marcáil/láithriú painéil a cheartú de bhun earráidí
- An bord roghnúcháin a thionól arís de bhun faisnéise a cailleadh

Ina dhiaidh sin, ba chóir cóip den chinneadh foirmiúil a eisiúint chuig an iarrthóir ón aonad AD, lena n-áirítear faisnéis bhreise ar na chéad chéimeanna eile, nuair is cuí.

Gearáin (Alt 8)

Má cheapann iarrthóir go raibh an próiseas roghnúcháin éagórach agus gur sháraigh sé an Cód Cleachtas, féadfaidh sé/sí gearán a dhéanamh faoi Alt 8 den Chód.

Má fhaightear amach go raibh sé éagórach, ní fhreaschuirfear an cinneadh. Mar sin féin, féadfar athruithe a dhéanamh ar an bpróiseas chun a chinntiú go mbíonn ceapacháin amach anseo cothrom, comhsheasmhach agus trédhearcach.

Tá trí chéim sa phróiseas gearán – neamhfhoirmiúil, foirmiúil agus achomharc chuig an gCoimisiún.

De ghnáth láimhseálfar gearán go neamhfhoirmiúil ar dtús. Mura bhfuil an t-iarrthóir sásta fós, féadfaidh sé/sí gearán foirmiúil a dhéanamh ansin. I gcásanna áirithe, áfach, b'fhéidir gur mhian leis an gcomhlacht poiblí agus/nó leis an iarrthóir gearán foirmiúil a dhéanamh ón tús. Sna cásanna seo, ba cheart don dá pháirtí é seo a phlé agus a chomhaontú.

Nuair a dhéanann iarrthóir gearán, ba chóir dó a rá go soiléir conas a chreideann siad go raibh an próiseas ceapacháin éagórach agus an chuid nó na codanna den Chód a chreideann siad a sáraíodh a shainaithint. Seachas sin, féadfar a ngearán a dhibhe.

Athbhreithniú neamhfhoirmiúil

Ba chóir d'iarrthóir a ngearán a dhéanamh leis an aonad AD laistigh d'fhráma ama réasúnta. Ar ghearán a fháil, ceapfaidh an comhlacht poiblí athbhreithneoir neamhfhoirmiúil - duine a bhfuil baint aige leis an bpróiseas roghnóireachta.

Is minic a bhíonn comhrá teileafóin nó cruinniú le duine a bhfuil baint aige leis an bpróiseas roghnaithe i gceist leis an gcéim neamhfhoirmiúil, duine san aonad AD de ghnáth.

Tabharfaidh sé seo deis don léirmheastóir agus don iarrthóir:

- Déan plé níos mine ar cén fáth a gceapann an t-iarrthóir go raibh an próiseas roghnaithe éagórach agus sainaithin an chuid nó na codanna den Chód Cleachtais a gcreideann siad a sáraíodh
- Labhair faoi na nósanna imeachta a leanadh agus faoin bpróiseas measúnaithe as ar tháinig cinneadh an chomhlachta poiblí
- Breithnigh an gceapann an t-iarrthóir go fóill gur sáraíodh an Cód, tar éis dó tuilleadh eolais a fháil

Déanfaidh an t-athbhreithneoir cinneadh tosaigh maidir le cothroime an phróisis agus cibé an raibh sárú ar an gCód Cleachtais. Déanfaidh an comhlacht poiblí cinneadh ansin ar cheart aon ghníomh a dhéanamh. Mura bhfuil iarrthóir sásta le toradh an ghearáin neamhfhoirmiúil, féadfaidh sé/sí gearán foirmiúil a dhéanamh.

Athbhreithniú foirmiúil

Ní mór d'iarrthóir gearán foirmiúil a dhéanamh laistigh **de chúig lá oibre** ó thoradh an ghearáin neamhfhoirmiúil. Ba cheart d'iarrthóirí a ngearán a dhéanamh leis an aonad AD.

Ceapfaidh an comhlacht poiblí athbhreithneoir neamhspleách – duine nach bhfuil baint aige leis an bpróiseas roghnúcháin. Scrúdóidh siad an fhaisnéis go léir atá ar fáil. Féadfaidh siad bualadh le comhaltaí an bhoird roghnúcháin freisin chun gnéithe den phróiseas roghnúcháin nó den phróiseas measúnaithe a phlé.

Déanfaidh an t-athbhreithneoir cinneadh, ina thuairim, an raibh an próiseas roghnúcháin cothrom nó gur sháraigh sé an Cód. Má fhaightear amach go raibh an próiseas éagórach, féadfaidh siad athruithe ar phróisis amach anseo a mholadh. Déanfaidh an comhlacht poiblí cinneadh ansin ar cheart aon ghníomh a dhéanamh. Ba chóir toradh an ghearáin foirmiúil a chur in iúl d'iarrthóirí laistigh **de chúig lá oibre is fiche**. Ba cheart don chomhlacht poiblí iarrthóirí a choinneáil ar an eolas faoi aon mhoilleanna. Mura bhfuil iarrthóirí sásta leis an toradh, féadfaidh siad achomharc a dhéanamh chuig an gCoimisiún.

Achomharc chuig an gCoimisiún

Ní mór d'iarrthóirí achomharc a dhéanamh laistigh **de dheich lá oibre** ó thoradh an ghearáin foirmiúil. Ar achomharc a fháil, scrúdóidh an Coimisiún gach faisnéis ábhartha. Cinnfidh sé an raibh an próiseas roghnúcháin cothrom agus ag teacht leis an gCód Cleachtais. I gcás go gcinntear gur tharla sárú, molfaidh sé nó stiúrfaidh sé don chomhlacht poiblí a phróisis roghnúcháin a leasú. Ní féidir agóid a dhéanamh i gcoinne chinneadh an Choimisiúin ach amháin trí athbhreithniú breithiúnach.

Frámaí ama

Is iad seo a leanas na frámaí ama chun gearán a dhéanamh:

- Ní mór d'iarrthóirí gearán neamhfhoirmiúil a dhéanamh laistigh de fhráma ama réasúnta
- Ní mór d'iarrthóirí gearán foirmiúil a dhéanamh laistigh **de chúig lá oibre** ó chinneadh an ghearáin neamhfhoirmiúil
- Ba chóir don chomhlacht poiblí cinneadh foirmiúil an ghearáin a thabhairt d'iarrthóirí laistigh **de chúig lá oibre** is fiche tar éis a n-iarratas a fháil
- Ní mór d'iarrthóirí achomharc a dhéanamh chuig an gCoimisiún laistigh **de dheich lá oibre** ó thoradh an athbhreithnithe foirmiúil

Má dhéanann iarrthóirí gearán lasmuigh de na tréimhsí ama seo, féadfar é a dhiúltú.

Tá na hamlínte atá leagtha amach sa Chód ceaptha mar threoir do chomhlachtaí poiblí. Glacann an Coimisiún leis agus tuigeann sé go mb'fhéidir nach bhfuil eagraíochtaí ag feidhmiú de réir na n-amanna cruinne seo agus go bhféadfaidh siad meicníochtaí agus próisis ghearáin a fhorbairt a oibríonn is fearr dá n-iarrthóirí agus dá riachtanais ghnó. Tá an Coimisiún ag súil, áfach, go mbeidh an deis ag gach iarrthóir teacht go tráthúil ar shásraí gearáin agus ar cheartas nádúrtha.

Ról an athbhreithneora (Cuid 8)

Athbhreithneoir neamhfhoirmiúil

Nuair a fhaightear gearán, is é ról an athbhreithneora neamhfhoirmiúil a chinneadh an measann siad gur tharla sárú ar an gCód Cleachtais le linn an phróisis roghnóireachta. Tarlaíonn sárú ar an gCód Cleachtais nuair a fhaightear amach nár cuireadh an próiseas roghnúcháin i gcrích de réir na bprionsabail agus na gcaighdeán atá leagtha amach i gcuid 2 den Chód. Ciallaíonn sé seo nár cuireadh an próiseas roghnúcháin i gcrích go cothrom.

Tá sé riachtanach go mbeadh tuiscint shoiléir ag aon athbhreithneoir a cheapfar ar na prionsabail agus ar na caighdeán atá leagtha amach in alt 2 den Chód agus ar a bhfuil i gceist leo seo go praiticiúil. Agus líomhaintí aonair á mbreithniú, d'fhéadfadh sé a bheith úsáideach don athbhreithneoir machnamh a dhéanamh ar:

1. Cén caighdeán lena mbaineann an líomhain?
2. Cad a chiallaíonn an caighdeán?
3. Cad iad na bearta ba chóir don chomhlacht poiblí a bheith déanta?
4. Cad iad na bearta a rinne an comhlacht poiblí?
5. Cad iad na bearta cosanta/gnáthaimh ba cheart a bheith i bhfeidhm?
6. Cad iad na bearta cosanta/gnáthaimh a bhí i bhfeidhm?

Ba cheart go mbeadh an t-athbhreithneoir neamhfhoirmiúil ina dhuine a raibh dlúthbhaint aige leis an bpróiseas roghnúcháin, ach nach raibh baint dhíreach aige nó aici leis an bpróiseas cinnteoireachta. De ghnáth is ball den aonad AD a bheidh i gceist leis seo, a bhfuil baint aige le heagrú an phróisis. Réamh-athbhreithniú deasc-bhunaithe den chuid is mó ar fhaisnéis atá ar fáil go héasca a bheidh san athbhreithniú neamhfhoirmiúil. Áireofar leis seo scrúdú ar chomhad earcaíochta an iarrthóra.

Ag brath ar chineál an iarratais, d'fhéadfadh go n-áireofaí leis seo (ach níl sé teoranta dó) na nithe seo a leanas:

- Nósanna imeachta inmheánacha
- Fógra poist
- Treoir eisithe d'iarrthóirí
- Nótaí agallaimh
- Leatháin scórála
- Meicníochtaí measúnaithe
- Treoir eisithe do chomhaltaí boird
- Foirmeacha iarratais
- Bileoga marcála/aiseolais

Meastar freisin gur bealach é an t-athbhreithniú neamhfhoirmiúil chun faisnéis bhreise agus soiléiriú a sholáthar d'iarrthóirí ar an bpróiseas cinnteoireachta ina gcás. Déantar é seo d'fhonn cabhrú leo an cinneadh a rinneadh a thuiscint níos fearr.

Maidir leis seo, is minic a bheidh comhrá teileafóin nó cruinniú idir an t-athbhreithneoir faisnéise agus an t-iarrthóir i gceist leis an gcéim neamhfhoirmiúil. Tugann sé seo deis don léirmheastóir agus don iarrthóir:

- Déan plé níos mine ar an bhfáth a gcreideann siad gur sáraíodh an Cód Cleachtas/nach raibh an próiseas roghnúcháin cothrom
- Labhair faoi na nósanna imeachta a leanadh agus faoin eolas a measadh le linn an phróisis
- Breithnigh an gceapann siad go fóill go raibh an próiseas roghnaithe éagórach, tar éis dóibh tuilleadh faisnéise a fháil

Tar éis scrúdú a dhéanamh ar an bhfaisnéis ábhartha (agus comhrá teileafóin nó cruinniú) eiseoidh an t-athbhreithneoir cinneadh ar an athbhreithniú neamhfhoirmiúil. Déanfaidh an t-athbhreithneoir cinneadh cibé an measann sé/sí ar tharla nó nár tharla sárú ar an gCód Cleachtas. Ba chóir é seo a eisiúint i scríbhinn agus ba chóir go mbeadh míniú gairid mar thaca leis ar conas a baineadh amach é.

Déanfaidh an tAonad Acmhainní Daonna cinneadh an athbhreithneora a mheas ar an gcéad dul síos. I gcás ina gcinneadh athbhreithneoir neamhfhoirmiúil nach raibh an próiseas roghnaithe cothrom, ní mór don aonad AD cinneadh a dhéanamh maidir leis na chéad

chéimeanna eile is cuí. Ní féidir céimeanna den sórt sin a chinneadh ach ar bhonn cás ar chás, áfach, is dócha go n-áireofar leo a phróisis roghnúcháin a leasú chun a chinntiú nach dtarlaíonn sárú ar an gCód arís. Ina dhiaidh sin, eiseofar cóip den chinneadh neamhfhoirmiúil chuig an iarrthóir ón aonad AD, lena n-áirítear faisnéis bhreise ar na chéad chéimeanna eile, nuair is cuí.

Athbhreithneoir foirmiúil

Nuair a fhaightear iarratas ar athbhreithniú foirmiúil, is é ról an athbhreithnitheora foirmiúil a chinneadh arís ar tharla sárú ar an gCód Cleachtais le linn an phróisis roghnúcháin, dar leo féin.

Tarlaíonn sárú ar an gCód Cleachtais nuair a fhaightear amach nár cuireadh an próiseas roghnúcháin i gcrích de réir na bprionsabal agus na gcaighdeán atá leagtha amach in alt 2 den Chód Cleachtais. Ciallaíonn sé seo nár cuireadh an próiseas roghnúcháin i gcrích go cothrom.

Is scrúdú níos cruinne é an t-athbhreithniú foirmiúil ar an eolas ábhartha atá ar fáil. Tá sé riachtanach go mbeadh tuiscint shoiléir ag aon athbhreithneoir a cheapfar ar na prionsabail agus ar na caighdeán atá leagtha amach in alt 2 den Chód Cleachtais, agus ar cad a chiallaíonn siad seo go praiticiúil.

Agus líomhaintí aonair á mbreithniú, d'fhéadfadh sé a bheith úsáideach don athbhreithneoir machnamh a dhéanamh ar:

1. Cén caighdeán lena mbaineann an líomhain?
2. Cad a chiallaíonn an caighdeán?
3. Cad iad na bearta ba chóir don chomhlacht poiblí a bheith déanta?
4. Cad iad na bearta a rinne an comhlacht poiblí?
5. Cad iad na bearta cosanta/gnáthaimh ar cheart a bheith ag an gcomhlacht poiblí?
6. Cad iad na bearta cosanta/gnáthaimh a bhí i bhfeidhm Ba cheart go mbeadh an t-athbhreithniú foirmiúil neamhspleách go hiomlán ar an bpróiseas roghnóireachta.

Mar sin ba cheart go mbeadh an t-athbhreithneoir foirmiúil mar dhuine nach bhfuil baint aige leis an bpróiseas roghnúcháin. De ghnáth is duine eile laistigh den eagraíocht a bheidh i gceist leis seo, nach bhfuil baint aige leis an bpróiseas roghnóireachta, ach a bhfuil tuiscint aige ar earcaíocht agus ar roghnúchán agus ar riachtanais an Chóid Chleachtais.

I gcásanna áirithe, is duine aonair lasmuigh den eagraíocht a bheidh sna hathbhreithneoirí foirmeálta. Cé go n-athróidh an scrúdú áirithe ó chás go cás, is dócha go n-áireoidh athbhreithnithe foirmiúla:

- Cruinniú leis an ngearánach

- Cruinniú le comhaltaí boird roghnóireachta
- Cruinniú le baill ábhartha den aonad AD
- Scrúdú ar chomhad earcaíochta an iarrthóra
- Scrúdú ar na nósanna imeachta atá i bhfeidhm chun tacú leis an bpróiseas

Ag brath ar chineál an iarratais, d'fhéadfadh go n-áireofaí (ach níl sé teoranta dó) na nithe seo a leanas sa doiciméadú a bhreithnítear:

- Nósanna imeachta inmheánacha
- Fógra poist
- Treoir eisithe d'iarrthóirí
- Nótaí agallaimh
- Leatháin scórála
- Meicníochtaí measúnaithe
- Treoir eisithe do chomhaltaí boird
- Foirmeacha iarratais
- Bileoga marcála/aiseolais

Tar éis scrúdú a dhéanamh ar an bhfaisnéis ábhartha eiseoidh an t-athbhreithneoir cinneadh ar an athbhreithniú foirmiúil. Déanfaidh an t-athbhreithneoir cinneadh ar tharla nó nár tharla sárú ar an gCód Cleachtas. Ba cheart an cinneadh foirmiúil athbhreithnithe a eisiúint i scríbhinn agus ba cheart go mbeadh faisnéis mhionsonraithe mar thaca leis ina leagtar amach:

- Bunús an ghearáin
- Conas a cuireadh an próiseas scrúdaithe i gcrích
- Gach eolas ábhartha curtha san áireamh
- An cinneadh foirmiúil
- An bonn ar ar thángthas ar an gcinneadh

Déanfaidh an tAonad Acmhainní Daonna cinneadh an athbhreithneora a mheas ar an gcéad dul síos. I gcás ina gcinfidh athbhreithneoir foirmiúil gur sáraíodh an Cód, ní mór don aonad AD cinneadh a dhéanamh maidir leis na chéad chéimeanna eile is cuí. Ní féidir céimeanna den sórt sin a chinneadh ach amháin ar bhonn cás ar chás, áfach, is dócha go n-áireofar leis próisis roghnúcháin leasaithe chun a áirithiú nach dtarlóidh sárú arís. Ina dhiaidh sin, ba chóir cóip den chinneadh foirmiúil a eisiúint chuig an iarrthóir ón aonad AD, lena n-áirítear faisnéis bhreise ar na chéad chéimeanna eile, nuair is cuí.

Cad atá cothrom?

Go ginearálta cuimseoidh próiseas roghnúcháin cothrom:

- Sonraíochtaí soiléire, gan athbhrí poist
- Critéir incháilitheachta neamhshrianta

- Dífreáil idir riachtanais riachtanacha agus inmhianaithe
- Gearrliostú ar bhunriachtanais (agus is inmhianaithe) amháin
- An líon iarrthóirí oiriúnacha is leithne is féidir a chinntiú
- Critéir mheasúnaithe a bhaineann go díreach le riachtanais amháin
- Critéir roghnaithe oibiachtúla
- Táscairí feidhmíochta comhaontaithe, le tuiscint ag boird roghnóireachta
- Éagsúlacht meicníochtaí measúnaithe comhlántacha
- Eolas soiléir d'iarrthóirí agus boird
- Oiliúint curtha ar fáil do bhoird roghnóireachta
- Meicníochtaí chun coinbhleachtaí leasa/naisc a aithint agus aghaidh a thabhairt orthu
- Aiseolas sonrath agus bríoch
- Eolas soiléir ar nósanna imeachta gearán
- Roghnú an iarrthóra is fearr don ról

Cad is sárú ann?

I measc samplaí de shárúithe ar an gCód Cleachtais tá:

- Critéir theoranta incháilitheachta
- Fógraíocht agus margaíocht roghnach
- Critéir mheasúnaithe débhríoch
- Critéir roghnúcháin nach bhfuil bunaithe ar riachtanais an ról
- Mar a dhéileáiltear go neamh-chomhsheasmhach le hiarrthóirí
- Eolas míthreorach nó mícheart
- Teip cosaint a thabhairt ar chlaontacht nó leithcheal
- Teip doiciméadú a dhéanamh ar an bpróiseas roghnúcháin/cinneadh
- Oiliúint neamhleor ar chomhaltaí boird
- Teip comhairle a thabhairt ar na meicníochtaí athbhreithnithe atá ar fáil
- Níl an t-aiseolas sonrath agus brí